TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2013. gada 10. septembrī*

Vīzu politika, patvēruma politika, imigrācijas politika un cita politika, kas saistīta ar personu brīvu pārvietošanos — Imigrācijas politika — Nelegālā imigrācija un nelikumīga uzturēšanās — To personu atgriešanās, kuras uzturas nelikumīgi — Direktīva 2008/115/EEK — To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi — Izraidīšanas procedūra — Aizturēšanas pasākums — Aizturēšanas pagarināšana — 15. panta 2. un 6. punkts — Tiesības uz aizstāvību — Tiesības tikt uzklausītam — Pārkāpums — Sekas

Lieta C-383/13 PPU

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Raad van State* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2013. gada 5. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts tajā pašā dienā, tiesvedībā

M. G.,

N. R.

pret

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši Dž. Arestis [*G. Arestis*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents), A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] un Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*],

ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs M. A. Godisārs [*M.-A. Gaudissart*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā iesniedzējtiesas 2013. gada 5. jūlija lēmumu, kurš Tiesā saņemts tajā pašā dienā, piemērot lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu steidzamības tiesvedību atbilstīgi Tiesas Reglamenta 107. pantam,

ņemot vērā otrās palātas 2013. gada 11. jūlija lēmumu šo lūgumu apmierināt,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 8. augusta tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *G.* k-ga vārdā – *N. C. Blomjous* un *M. Strooij*, *advocaten*,

— *R.* k-ga vārdā – *L. M. Weber* un *R. M. Seth Paul*, *advocaten*,

— Nīderlandes valdības vārdā – *J. Langer* un *M. Bulterman*, pārstāvji,

— Polijas valdības vārdā – *K. Pawłowska* un *M. Arciszewski*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Condou-Durande*, kā arī – *A. Bouquet* un *R. Troosters*, pārstāvji,

uzklausījusi ģenerāladvokātu,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 98. lpp.), 15. panta 6. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 41. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

2 Šis lūgums tika iesniegts sakarā ar strīdiem starp *G.* k-gu un *R.* k-gu un *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (drošības un tieslietu valsts sekretārs) par lēmumu par aizturēšanas pasākumu pagarināšanu, kuri veikti pret viņiem izraidīšanas nolūkā, tiesiskumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 2008/115 preambulas 11., 13. un 16. apsvērumā ir noteikts:

"(11) Būtu jānosaka kopīgs minimālo tiesisko garantiju kopums attiecībā uz lēmumiem, kas saistīti ar atpakaļnosūtīšanu, lai nodrošinātu efektīvu attiecīgo personu interešu aizstāvību. [..]

[..]

(13) Piespiedu līdzekļu piemērošanai no izmantojamo līdzekļu un mērķu viedokļa jābūt skaidri saistītai ar proporcionalitātes un efektivitātes principu. [..] Dalībvalstīm būtu jābūt dažādām iespējām piespiedu izraidīšanas [atgriešanās] pārraudzīšanai.

[..]

(16) Aizturēšanai izraidīšanas nolūkā no izmantojamo līdzekļu un mērķu viedokļa būtu jābūt ierobežotai un saistītai ar proporcionalitātes principu. Aizturēšana ir pamatota tikai, ja jāsagatavojas atpakaļnosūtīšanai vai jāīsteno atgriešanas process un ja vājāku piespiedu līdzekļu izmantošana nebūtu pietiekama."

4 Direktīvas 2008/115 1. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības."

5 Direktīvas 2008/115 2. pantā ir noteikts:

"1. Šī direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā.

[..]"

6 Atbilstīgi Direktīvas 2008/115 15. pantam:

"1. Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vājākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja:

a) pastāv bēgšanas iespējamība vai

b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikviena turēšana apsardzībā [aizturēšana] ir iespējami īsa, un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību."

2. Rīkojumu par turēšanu apsardzībā [aizturēšanu] izdod administratīvās vai tiesas iestādes.

Rīkojumu par turēšanu apsardzībā [aizturēšanu] izdod rakstiski un norāda faktiskos un juridiskos iemeslus.

Ja rīkojumu par turēšanu apsardzībā [aizturēšanu] ir izdevušas administratīvas iestādes, dalībvalstis:

a) vai nu paredz rīkojuma par turēšanu apsardzībā [aizturēšanu] likumīguma ātru juridisku pārskatīšanu iespējami īsā laikā no turēšanas apsardzībā [aizturēšanas] sākuma brīža,

b) vai arī nodrošina attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam tiesības vērsties tiesā, lai tā iespējami īsā laikā lemtu par viņa turēšanas apsardzībā [aizturēšanas] likumību un pieņemtu attiecīgu lēmumu pēc iespējas ātrāk no attiecīgā tiesas procesa sākšanas brīža. Šādā gadījumā dalībvalstis nekavējoties informē attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo par iespēju veikt šādas darbības.

Attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo nekavējoties atbrīvo, ja turēšana apsardzībā [aizturēšana] nav likumīg[a].

3. Visos gadījumos turēšanu apsardzībā [aizturēšanu] pārskata ar pamatotu regularitāti vai nu pēc attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā pieteikuma saņemšanas, vai *ex officio*. Pagarinātas turēšanas apsardzībā [aizturēšanas] gadījumā tiesu iestāde uzrauga minēto pārskatīšanu.

4. Ja izrādās, ka tiesisku vai citu apsvērumu dēļ izraidīšanai vairs nav pamatota iemesla, vai ja 1. punktā noteiktie apstākļi vairs nepastāv, turēšanu apsardzībā [aizturēšanu] vairs neuzskata par pamatotu un attiecīgo personu nekavējoties atbrīvo.

5. Turēšana apsardzībā [aizturēšana] ir spēkā tik ilgi, kamēr saglabājas 1. punktā noteiktie apstākļi un kamēr tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu sekmīgu izraidīšanu. Katra dalībvalsts nosaka ierobežotu turēšanas apsardzībā [aizturēšanas] laikposmu, kas nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

6. Dalībvalstis nedrīkst pagarināt 5. punktā minēto termiņu, izņemot pagarinājumu uz ierobežotu laikposmu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nepārsniedz papildu divpadsmit mēnešus gadījumos, ja neatkarīgi no to pamatotiem centieniem izraidīšanas procedūra varētu ieilgt šādu iemeslu dēļ:

a) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais atsakās sadarboties vai

b) kavējas vajadzīgo dokumentu saņemšana no trešām valstīm."

Nīderlandes tiesiskais regulējums

7 Saskaņā ar Vispārējā administratīvo tiesību likuma (*Algemene wet bestuursrecht*) 2:1. panta 1. punktu savās attiecībās ar pārvaldes iestādēm ikkatrai personai tās interešu aizstāvībai var palīdzēt vai to var pārstāvēt pilnvarots pārstāvis.

8 Atbilstīgi šī likuma 4:8. panta 1. punktam, pirms pieņemt lēmumu, kas, iespējams, būs ieinteresētajai personai, kura nav lūgusi [pieņemt] šādu lēmumu, nelabvēlīgs, pārvaldes iestāde ļauj tai paust savu nostāju, ja, pirmkārt, minētais lēmums ir pamatots ar ziņām par faktiem un ieinteresētās personas interesēm un, otrkārt, ieinteresētā persona šīs ziņas nav sniegusi pati.

9 2000. gada Ārzemnieku likuma (*Vreemdelingenwet* 2000, turpmāk tekstā – "*Vw* 2000") 59. panta 1. punkta ievadteikumā un a) apakšpunktā ir noteikts, ka ārzemnieku, kurš uzturas nelikumīgi, ar *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* lēmumu var aizturēt izraidīšanas nolūkā, ja to prasa sabiedriskās kārtības vai valsts drošības intereses.

10 Atbilstīgi *Vw* 2000 59. panta 5. punktam šī panta 1. punktā paredzētā aizturēšana nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

11 Atbilstīgi *Vw* 2000 59. panta 6. punktam minētajā 5. punktā paredzētais laikposms var tikt pagarināts vēl uz 12 mēnešiem, ja, neraugoties uz visiem saprātīgiem centieniem, ir iespējams, ka izraidīšana prasīs ilgāku laiku ārzemnieka nesadarbošanās dēļ vai tādēļ, ka vēl nav nepieciešamo trešo valstu dokumentu.

12 *Vw* 2000 94. panta 4. punktā ir paredzēts, ka *Rechtbank* [tiesa] atzīst par pamatotu prasību par aizturēšanas pasākumu, ja tā secina, ka tā ieviešana ir pretrunā *Vw* 2000 vai ka pēc visu attiecīgo interešu līdzsvarošanas tas neizrādās saprātīgi pamatots. Šādā gadījumā *Rechtbank* izdod rīkojumu pasākumu atcelt.

13 *Vw* 2000 106. panta 1. punkts ļauj tiesai piešķirt ārzemniekam zaudējumu atlīdzību no valsts, ja tā izdod rīkojumu atcelt brīvību atņemošu pasākumu vai ja brīvības atņemšana ir jau tikusi atcelta, pirms ir izskatīts lūgums atcelt šo pasākumu.

14 Šī 106. panta 2. punktā ir noteikts, ka šī paša panta 1. punkts ir piemērojams *mutatis mutandis*, ja *Raad van State* [Valsts padomes] Administratīvo lietu nodaļa nosaka atcelt brīvību ierobežojošu pasākumu.

15 2000. gada Ārzemnieku lēmuma (*Vreemdelingenbesluit* 2000) 5.1.a panta 1. punktā ir paredzēts, ka ārzemnieku, kurš uzturas nelikumīgi, ja to prasa sabiedriskās kārtības vai valsts drošības intereses, var aizturēt, ja:

"a) pastāv ārzemnieka bēgšanas iespējamība

vai

b) ārzemnieks izvairās vai traucē atgriešanās procedūru vai izraidīšanas procedūru."

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

16 2012. gada 24. oktobrī un 11. novembrī izraidīšanas procedūras ietvaros Nīderlandes iestādes aizturēja *G.* k-gu un *R.* k-gu. Ar 2013. gada 19. aprīļa lēmumu attiecībā uz vienu un ar 2013. gada 29. aprīļa lēmumu attiecībā uz otru viņu aizturēšana tika pagarināta uz laikposmu, kas nepārsniedz 12 mēnešus, to pamatojot ar attiecīgo personu nesadarbošanos izraidīšanas procedūras ietvaros.

17 *G.* k-gs un *R.* k-gs katrs cēla prasību par viņus skarošajiem [aizturēšanas] pagarināšanas lēmumiem. Ar 2013. gada 22. un 24. maija spriedumiem *Rechtbank Den Haag* [Hāgas tiesa], pirmās instances tiesa, konstatēja tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, bet šīs prasības noraidīja, uzskatot, ka pārkāpums nerada lēmumu par [aizturēšanas] pagarināšanu atcelšanu. *G.* k-gs un *R.* k-gs iesniedza apelācijas sūdzības par šiem spriedumiem *Raad van State*.

18 Kā uzskata šī tiesa, pamatlietu faktiem ir piemērojama Direktīva 2008/115. Nav arī strīda par to, ka ir tikušas pārkāptas tiesības uz aizstāvību, jo attiecīgās personas nav tikušas pienācīgi uzklausītas, ņemot vērā valsts likumā paredzētos nosacījumus, pirms tika pieņemti lēmumi par [aizturēšanas] pagarinājumu, par kuriem ir pamatlietas.

19 Tā precizē, ka valsts tiesībās tiesas nosaka šāda pārkāpuma juridiskās sekas, ņemot vērā intereses, kuras nodrošina ar aizturēšanas pagarināšanu, un ka tām tādēļ nav jāatceļ lēmums par pagarināšanu, kas ir pieņemts, netiekot iepriekš uzklausītai attiecīgajai personai, ja intereses pagarināt aizturēšanu tiek uzskatītas par prioritārām.

20 Tiesa tomēr šaubās par šādas judikatūras saderīgumu ar Savienības tiesībām. Tā vienlīdz precizē, ka Nīderlandes tiesībās, ja valsts tiesa konstatē, ka aizturēšanas lēmums ir jāatceļ, kompetentajām iestādēm nav iespējas pieņemt jaunu lēmumu un attiecīgā persona ir uzreiz atbrīvojama.

21 Šādos apstākļos *Raad van State* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Ja valsts pārvaldes iestāde pārkāpj vispārējo tiesību uz aizstāvību aizsardzības principu, kurš ir pausts arī [Hartas] 41. panta 2. punktā, pieņemot lēmumu par [termiņa] pagarinājumu, kā paredzēts [..] Direktīvas 2008/115 [..] 15. panta 6. punktā, vai uzreiz un visos gadījumos ir atceļama aizturēšana?

2) Vai šis vispārējais tiesību uz aizstāvību aizsardzības princips ļauj līdzsvarot intereses, kad papildus šī principa pārkāpuma smagumam un no tā izrietošo ārzemnieku tiesību aizskārumam tiek ņemtas vērā dalībvalsts intereses, kurām ir kalpojis aizturēšanas [termiņa] pagarinājums?"

Par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu

Par steidzamības tiesvedību

22 *Raad van State*, pamatojoties uz LESD 267. panta pēdējo daļu un Tiesas Reglamenta 107. pantu, lūdz šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot steidzamības tiesvedību.

23 Iesniedzējtiesa ir pamatojusi šo lūgumu, izklāstot, ka trešo valstu valstspiederīgie, par kuriem ir tās izskatāmie strīdi, ir aizturēti un ka viņu situācijā ir piemērojami LESD V sadaļas noteikumi par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, aizturēšana nekavējoties jāatceļ. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša, no tā izriet, ka faktiski ir iespējama interešu līdzsvarošana un *Raad van State* tā ir jāīsteno un ir rūpīgi jāpārbauda, vai šī līdzsvarošana liek vai neliek atcelt aizturēšanu.

24 Šajā ziņā pirmām kārtām ir jānorāda, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Direktīvas 2008/115 interpretāciju, kas ietilpst Līguma trešās daļas V sadaļā. Tādējādi attiecībā uz to var piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, kas ir paredzēta Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a pantā un Reglamenta 107. pantā.

25 Otrām kārtām ir svarīgi konstatēt, kā to uzsver iesniedzējtiesa, ka prasītājiem pamatlietās pašlaik ir atņemta brīvība un ka strīdu pamatlietās risinājuma rezultātā, iespējams, tiek nekavējoties izbeigta šī brīvības atņemšana.

26 Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesas otrā palāta pēc tiesneša referenta priekšlikuma un ģenerāladvokāta uzklausīšanas 2013. gada 11. jūlijā nolēma apmierināt iesniedzējtiesas pieteikumu lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot steidzamības tiesvedību.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

27 Ar saviem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Savienības tiesības, konkrētāk, Direktīvas 2008/115 15. panta 2. un 6. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja administratīvajā procesā ir ticis lemts par pasākuma pagarināšanu, neievērojot tiesības tikt uzklausītam, nekavējoties ir jāatceļ aizturēšana vai [tomēr] valsts tiesa, kurai ir jānovērtē šī pagarināšanas lēmuma tiesiskums, var to atstāt spēkā, ja tā uzskata, ka tas ir pamatots atbilstīgi pastāvošo interešu līdzsvarošanai.

28 Ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa ir atzinusi, ka tai nodoto strīdu apstākļos lēmumi par aizturēšanas pagarināšanu ir pieņemti, neievērojot tiesības tikt uzklausītam. Tādējādi Tiesai šajā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā nav jālemj par to, vai ir pienākuma nodrošināt tiesības tikt uzklausītam pārkāpums, ņemot vērā Savienības tiesības, bet tikai jānorāda iesniedzējtiesai, kādas sekas tā nosaka šādam pārkāpumam.

29 Šajā ziņā ir jānorāda, ka savā III nodaļā ar nosaukumu "Procesuālās garantijas" Direktīva 2008/115 nosaka formas prasības, kādām jāatbilst izraidīšanas lēmumiem, kuri tostarp ir jāpieņem rakstveidā un kuriem jābūt motivētiem, un liek dalībvalstīm ieviest efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus pret šiem lēmumiem. Šī direktīva savā IV nodaļā, kas veltīta aizturēšanai izraidīšanas nolūkā, paredz tās 15. panta 2. punktā, ka rīkojumu par aizturēšanu izdod administratīvās vai tiesas iestādes ar rakstveida aktu, kurā norādīti faktiskie un juridiskie iemesli, un precizē šī lēmuma tiesas kontroles kārtību, ja to ir pieņēmusi administratīva iestāde. Direktīvas 2008/115 15. panta 2. punkta pēdējā daļā ir turklāt paredzēts, ka attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo nekavējoties atbrīvo, ja aizturēšana nav likumīga.

30 Vēl ir jānorāda, ka, lai gan šīs pašas direktīvas 15. panta 6. punkts paredz, ka dalībvalstis atbilstīgi valsts tiesībām var pagarināt aizturēšanas izraidīšanas nolūkā laikposmu uz noteiktu laikposmu, kas nepārsniedz vēl 12 mēnešus, ja ir izpildīti noteikti pamatnosacījumi, šajā noteikumā nav ietverta neviena procesuālā norma.

31 Tādējādi ir jākonstatē, ka, lai gan Direktīvas 2008/115 autori šādi ir centušies detalizēti noteikt attiecīgajiem trešo valstu valstspiederīgajiem piešķirtās garantijas attiecībā gan uz izraidīšanas lēmumu, gan lēmumu par viņu aizturēšanu, tie savukārt nav precizējuši, vai un kādā kārtībā būtu jānodrošina šo valstspiederīgo tiesību tikt uzklausītiem ievērošana, ne arī ir precizējuši sekas, kādām ir jāizriet no šo tiesību neievērošanas, izņemot vispārēju prasību par atbrīvošanu, ja aizturēšana nav likumīga.

32 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības uz aizstāvību, kuras ietver tiesības tikt uzklausītam un tiesības piekļūt lietas materiāliem, ir to pamattiesību skaitā, kuras ir Savienības tiesību sistēmas neatņemama sastāvdaļa un ir noteiktas Hartā (šajā ziņā skat. 2013. gada 18. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P Komisija u.c./*Kadi*, 98. un 99. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Ir arī tiesa, ka minētās tiesības ir jāievēro pat tad, ja piemērojamajā tiesiskajā regulējumā šāda prasība nav skaidri paredzēta (šajā ziņā skat. 2012. gada 22. novembra spriedumu lietā C-277/11 *M.*, 86. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Tiesa tomēr jau ir uzskatījusi, ka tādas pamattiesības kā tiesības uz aizstāvību nav absolūta priekšrocība, bet var ietvert ierobežojumus ar nosacījumu, ka tie reāli atbilst vispārējas nozīmes interesēm, uz ko ir vērsts konkrētais pasākums, un ja attiecībā uz izvirzīto mērķi tie nav pārmērīga un nepieņemama iejaukšanās, kas pašā būtībā aizskar šādi garantētās tiesības (2006. gada 15. jūnija spriedums lietā C-28/05 *Dokter* u.c., Krājums, I-5431. lpp., 75. punkts).

34 Turklāt tas, vai ir tikušas pārkāptas tiesības uz aizstāvību, ir jāpārbauda atkarībā no katra gadījuma īpašajiem apstākļiem (šajā ziņā skat. 2011. gada 25. oktobra spriedumu lietā C-110/10 P *Solvay* /Komisija, Krājums, I-10439. lpp., 63. punkts), tostarp no attiecīgā akta būtības, apstākļiem, kādos tas ir pieņemts, un no attiecīgo jomu regulējošo juridisko noteikumu kopuma (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās Komisija u.c./*Kadi*, 102. punkts un tajā minētā judikatūra).

35 Pienākums ievērot lēmumu, kuri būtiski skar viņu intereses, adresātu tiesības uz aizstāvību gulstas arī principā uz dalībvalstu iestādēm, kad tās veic pasākumus, kuri ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Ja, kā šajā lietā, Savienības tiesībās nav noteikta ne kārtība, kādā jānodrošina trešo valstu valstspiederīgo, kuri uzturas dalībvalstī nelikumīgi, tiesības uz aizstāvību, ne šo tiesību neievērošanas sekas, šī kārtība un šīs sekas izriet no valsts tiesībām, ciktāl veiktie pasākumi šādā ziņā ir tāda paša veida kā tie, kurus attiecina uz indivīdiem salīdzināmās valsts tiesību situācijās (līdzvērtības princips), un tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu Savienības tiesībās noteikto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (šajā ziņā skat. it īpaši 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā C-349/07 *Sopropé*, Krājums, I-10369. lpp., 38. punkts, kā arī 2011. gada 19. maija spriedumu lietā C-452/09 *Iaia* u.c., Krājums, I-4043. lpp., 16. punkts).

36 Tomēr, lai gan dalībvalstis drīkst atļaut īstenot šo valstspiederīgo tiesības uz aizstāvību saskaņā ar tādu pašu kārtību, kāda ir noteikta iekšējo situāciju regulēšanai, šai kārtībai ir jāatbilst Savienības tiesībām, un it īpaši ar to nevar apstrīdēt Direktīvas 2008/115 lietderīgo iedarbību.

37 Tieši judikatūras par tiesību uz aizstāvību un Direktīvas 2008/115 kontekstā dalībvalstīm procesuālās autonomijas ietvaros ir, pirmkārt, jānosaka kārtība, kādā jānodrošina tiesību tikt uzklausītam ievērošana attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, otrkārt, jānosaka sekas par šo tiesību neievērošanu.

38 Ņemot vērā iesniedzējtiesas uzdotos jautājumus, ir jānorāda, ka atbilstīgi Savienības tiesībām administratīvā procesa iznākumā pieņemts lēmums var tikt atcelts tiesību uz aizstāvību, konkrētāk, tiesību tikt uzklausītam, pārkāpuma dēļ tikai tad, ja šā pārkāpuma neesamības gadījumā šī procesa

iznākums varētu būt citāds (šajā ziņā skat. it īpaši 1990. gada 14. februāra spriedumu lietā C-301/87 Francija/Komisija, *Recueil*, I-307. lpp., 31. punkts; 2000. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-288/96 Vācija/Komisija, *Recueil*, I-8237. lpp., 101. punkts; 2009. gada 1. oktobra spriedumu lietā C-141/08 P *Foshan Shunde Yongjian Housewares* & *Hardware*/Padome, Krājums, I-9147. lpp., 94. punkts, un 2012. gada 6. septembra spriedumu lietā C-96/11 P *Storck*/ITSB, 80. punkts).

39 No tā izriet, pirmkārt, ka jebkurš pārkāpums tiesību uz aizstāvību īstenošanā administratīvā procesā par trešās valsts valstspiederīgā aizturēšanas pagarināšanu viņa izraidīšanas nolūkā nav šo tiesību pārkāpums. Otrkārt, jebkuras tiesību tikt uzklausītam neievērošanas rezultātā pieņemtais lēmums nav automātiski prettiesisks Direktīvas 2008/115 15. panta 2. punkta pēdējās daļas izpratnē un tādējādi neliek uzreiz atbrīvot attiecīgo valstspiederīgo.

40 Lai tiktu konstatēta nelikumība, valsts tiesai ir jāpārbauda, ja tā uzskata, ka ir pārkāpums, kas skar tiesības tikt uzklausītam, vai atbilstīgi lietas īpašajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem attiecīgajam administratīvajam procesam varētu būt cits rezultāts, ja trešo valstu valstspiederīgie būtu varējuši norādīt tādus faktorus, kas pamatotu aizturēšanas atcelšanu.

41 Neatzīstot šādu valsts tiesas novērtējuma brīvību un nosakot, ka jebkurš tiesību tikt uzklausītam pārkāpums automātiski atceļ lēmumu par aizturēšanas pagarināšanu un atceļ aizturēšanu, pat ja šādam pārkāpumam īstenībā varētu nebūt ietekmes uz lēmumu par [aizturēšanas] pagarināšanu un aizturēšana atbilstu Direktīvas 2008/115 15. pantā noteiktajiem pamatnosacījumiem, varētu tikt apdraudēta šīs direktīvas lietderīgā iedarbība.

42 Ir jāatgādina, ka, pirmkārt, saskaņā ar minētās direktīvas preambulas 2. apsvērumu tās mērķis ir ar kopīgiem standartiem pamatotas efektīvas izraidīšanas un atgriešanas politikas ieviešana, lai attiecīgo personu atgriešana notiktu humāni un pilnībā ievērojot to cilvēktiesības, kā arī cieņu. Tāpat atbilstīgi šīs pašas direktīvas preambulas 13. apsvērumam no izmantojamo līdzekļu un mērķu viedokļa piespiedu līdzekļu piemērošanai jābūt skaidri saistītai ne tikai ar proporcionalitātes, bet arī efektivitātes principu.

43 Turklāt trešo valstu valstspiederīgo, kuri uzturas dalībvalstī nelikumīgi, izraidīšana atbilstīgi Direktīvai 2008/115 ir dalībvalstu prioritāte (šajā ziņā skat. 2011. gada 6. decembra spriedumu lietā C-329/11 *Achughbabian*, Krājums, I-12695. lpp., 38. punkts).

44 Valsts tiesai, pārbaudot apgalvoto tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu, administratīvajā procesā pieņemot lēmumu par aizturēšanas pagarināšanu Direktīvas 2008/115 15. panta 6. punkta izpratnē, tādējādi ir jāpārbauda atbilstīgi katras lietas īpašajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, vai procesuālie pārkāpumi tiešām ir lieguši personām, kuras uz tiem atsaucas, iespēju labāk aizstāvēties, ciktāl šim administratīvajam procesam varēja būt cits rezultāts.

45 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Savienības tiesības, konkrētāk, Direktīvas 2008/115 15. panta 2. un 6. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja, administratīvajā procesā lemjot par aizturēšanas pasākuma pagarināšanu, nav ievērotas tiesības tikt uzklausītam, valsts tiesai, kura veic šī lēmuma tiesiskuma izvērtēšanu, ir jānosaka aizturēšanas pasākuma atcelšana tikai tad, ja tā uzskata, ņemot vērā visus katras lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, ka šis pārkāpums ir tiešām liedzis tam, kurš uz to atsaucas, iespēju labāk aizstāvēties, kādēļ šim administratīvajam procesam varētu būt bijis cits iznākums.

Par tiesāšanās izdevumiem

46 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Savienības tiesības, konkrētāk, Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 15. panta 2. un 6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja, administratīvajā procesā lemjot par aizturēšanas pasākuma pagarināšanu, nav ievērotas tiesības tikt uzklausītam, valsts tiesai, kura veic šī lēmuma tiesiskuma izvērtēšanu, ir jānosaka aizturēšanas pasākuma atcelšana tikai tad, ja tā uzskata, ņemot vērā visus katras lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, ka šis pārkāpums ir tiešām liedzis tam, kurš uz to atsaucas, iespēju labāk aizstāvēties, kādēļ šim administratīvajam procesam varētu būt bijis cits iznākums.

[Paraksti]